ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համր. 8 Մճտ.
» » Գաւառաց » 10 Մճտ.
Վեցամսեայ » Կ. Պոլսոյ » 4 Մճտ.
» » Գաւառաց » 5 Մճտ.
Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղուրուշ, երկու անգամի համար 2 ղուրուշ, աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կըլլայ։

ՄԱՍԻՍ
ԼՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Դուրս գացած լրագրաց ճանբու ծախքը Խմբագրութեան վրայ է։
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն Խմբագիր—Տնօրէնին պիտի ուղղուի, Ղալաթիա Ասիաթտարլար Ճադդէսի Թիւ 198, Նորս Խան, Մասիսի գրասենեակը։
Ճանբու ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 27 ԱՊՐԻԼ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Անգղիոյ և Ռուսիոյ տէրութիւնք նորէն կը բանակցին, բայց տակաւին համաձայնութիւն գոյացած չերևիր իրենց մէջ, և տէրութեանց խորհրդոյ մը գումարումը խիստ հեռի կը թուի։ Երկուշաբթի օրն Հնդկական զօրաբաժին մը մեկնեցաւ Պոմպայէն, և հեռագիրք կըսեն թէ ասոնք Սուէզի և Բօր-Սայիտ պիտի երթան ջրանցքը պաշտպանելու համար։ Անգղիական զրահաւոր նաւեր Բօր-Սայիտ պիտի երթային, թերևս մի և նոյն նպատակաւ։ Նոյն օրը խորհրդարանին մէջ հարցում եղաւ ներկայ բանակցութեանց և Հնդկական զօրաց մեկնելուն վրայ։ Ելմտից Նախարարը պատասխանեց թէ բանակցութիւնք կը շարունակին, բայց Հնդկական զօրաց վրայ բացատրութիւն չկրնար տալ. Նախարարը ձեռք առնուած միջոցները պաշտպանեց իբրև սահմանադրական, և յայտարարեց թէ հաշտութեան յոյսերը կրնան 'ի դերև ելնել, և պէտք էր զգուշութեան միջոցներ ձեռք առնուլ։ Աւստրո—Հունգարական կառավարութիւնը կը պատրաստուի, և վաթսուն միլիոն ֆլօրինի պատերազմական ծախքը գոցելու համար Վիէննայի և Բէշթայի երեսփոխանական ժողովոց ծրագիր մը պիտի ներկայացնէ։ Կառավարութեան այս առաջարկութիւնը Թրանսիլվանիոյ, Դալմատիոյ և Քաթթարօյի կողմը պաշտպանողական միջոցներու համար է եղեր։ Հեռագիրք կը ծանուցանէին թէ Դալմատիոյ կողմը քըսանեհինգ հազար Աւստրիական զօրք պատրաստուած են։ Կըսուէր թէ Աւստրիա Պօսնիոյ պատսպարեալներն Աւստրիական զօրաց պաշտպանութեամբ իրենց երկիրը դարձնել առաջարկեր է Բ. Դրան, պատճառելով թէ Դուռն անկարող է զանոնք պաշտպանելու։ Բայց Բ. Դուռը բացէ 'ի բաց մերժեր է այս առաջարկութիւնը։ Վիէննայի լրագրաց խօսքին նայելով, Պօսնիոյ և Հէրսէքի պատըսպարեալք հարիւր յիսուն հազարի կը հասնին, որոց երկու տարիէ 'ի վեր Աւստրիական կառավարութիւնը նըպաստ կուտար, սակայն հիմայ դադրեցուցած է իւր նպաստն՝ առաջարկելով որ իրենց հայրենիքը դառնան։ Պատսպարեալք մերժեր են այս վերադարձը՝ մինչև որ իրենց կեանքը չապահովուի. հետևաբար խնդիրն առկախ մնացած է։ Վիէննայի և Բեդըրպուրկի մէջ բանակցութիւնք կըլլային, որպէս զի Աւստրիա գոհ ըլլայ Արևելից մէկ մասին վրայ իւր ազդեցութիւնը տարածելով։ Գուցէ Ռուսիա միմիայն Պօսնիոյ և Հէրսէքի վրայ Աւստրիական ազդեցութեան հաւանութիւն կուտար. բայց այս վերջինն ասով գոհ չէր ըլլար. ուստի բանակցութիւնք այս խնդրոյն վրայ կըլլային։ Աւստրիա կը պահանջէր որ Սերվիա և Գարատաղ ալ իւր ազդեցութեան ներքև մնան, և երկաթուղիներն ալ իւր հսկողութեան ներքև առնուին մինչև Սէլանիկ։ Այս կնճռոտ կէտերուն վրայ համաձայնութիւն գոյացա՞ծ է թէ ո՛չ, տակաւին անստոյգ է։

* * *

Առ այժմ, Ռուսաց Նոր հրամանատար Թօթլէպէն զօրավարը կը պահանջէ որ Վառնայի, Շումնուի և Պաթումի ամրոցները պարպուին՝ ըստ Այսթէֆանոսի դաշնադրութեան։ Բայց այս դաշնադրութիւնը գործադրելի չկրնար ըլլալ մինչև որ վերջնական չըլլայ։ Ասկէ զատ՝ յիշեալ բերդերը պիտի քանդուին, և ո՛չ թէ Ռուսաց պիտի յանձնուին։ Թուրքիա իրաւունք ունի բերդերուն մէջ ունեցած զէնքերն ու ռազմամթերքը փոխադրելու, և ասոր համար ժամանակ պէտք է։ Դաշնադրութիւնը կը տրամադրէ նաև որ ստորագրութենէն երեք ամիս վերջը Ռուսաց զօրքը մեկնի, և Պուլղարիոյ մէջ յիսուն հազար զօրք միայն մնայ երկիրը կազմակերպելու համար. սակայն տակաւին Ռուսք Կ. Պոլսոյ շրջակայքը կը գտնուին։ Այս առարկութիւնները խիստ իրաւացի են. թերևս Ռուսաց հրամանատարն ալ զայս զգալով՝ ետ քաշուելու տրամադրութիւն կը ցուցընէ։ Քանի մ'օրէ 'ի վեր կըսուի թէ Ռուսք Չաթալճա և Ադրիանուպօլիս պիտի քաշուին, բայց գուցէ կ'սպասեն որ բերդերն յանձնուին։ Վառնայի հրամանատար Գայսէրլի Ահմէտ փաշան և Շումնուի հրամանատար Ֆազըլ փաշան մինչև ցարդ Ռուսաց առաջարկութիւններուն խուսափողական պատասխաններ տուին. Պաթումի հրամանատար Տէրվիշ փաշան ալ ծանոյց թէ դաշնադրութեան տրամադրած երեք ամիսը դեռ չէ լրացած. տեղական ժողովուրդք բնականաբար հաճութիւն չէին կրնար ցուցընել իրենց հայրենեաց օտարին յանձնուելուն. Վառնայի և Պաթումի բընակիչք ալ Եւրոպական տէրութեանց բողոքներ ներկայացուցին, որք հարկաւ գլխովին ապարդիւն չեն կրնար մնալ։ Անգղիա միշտ դաշնադրութեանց հաստատուն հիմը բռնած է, և Հնդկաստանի գործոց Նախարարն ապրիլ 17/29 ին Պրատֆօրտի մէջ ատենախօսելով յայտարարեց թէ Անգղիա՝ որ 1856ի և 1871ի դաշնադրութեանց ստորագրութիւն դրած է, զանոնք պիտի պահպանէ, մանաւանդ որ 1871ի դաշնադրութեան համեմատ՝ ստորագրող տէրութեանց մին չկրնար ըստ հաճոյս դաշնադրութիւնը փոփոխել՝ առանց միւս ստորագրողաց հաւանութեան։ Նախարարն ըսաւ թէ՝ “ խաղաղութեան ծայրայեղ կուսակիցները զԱնգղիա խանութ մ'ընել կուզեն աշխարհի վաճառականութեան. կուզեն որ մեր նաւային ու զինուորական զօրութիւնները մէկ կողմ թողունք, և սակարաններով ու բամբակով միայն զբաղինք։ Ես իմ հայրենակիցներս լաւ կը ճանչեմ և գիտեմ որ այսպիսի փոքր Անգղիա մ'անոնց հաճելի չէ։ Անմիջամտութեան կուսակցութիւն մը կայ. ես անոր հետ համաձայն եմ՝ քանի որ ուրիշ երկիրներու ներքին գործոց անմիջամտութիւն ընել պէտք ըլլայ. բայց Եւրոպիոյ գործոց չխառնուիլն ըսել կըլլայ թէ դուք մեծ տէրութիւն մը չէք, և աշխարհս վեր 'ի վայր ընող գործոց մէջ անտարբեր էք։ Մեր նախահարց կարծիքն այսպէս չէր։ Ես կը բաղձամ որ Անգղիա իւր բոլոր մեծութեամբ պահպանուի, աշխարհ քաղաքակրթելով, և ամեն կողմ ինքզինք ցուցնելով, իբրև արդարութեան և ազատութեան բարեկամ, բայց անտարբեր հանդիսատես չըլլալով որ աշխարհի ազգաց վրայ մեծ ստուեր մ'իյնայ։„ Նախարարը Լորտ Սալիզպըրիի շրջաբերականը պաշտպանելով ըսաւ թէ “Անգղիա չկրնար թողուլ որ Թուրքիա ուրիշ տէրութեան ձեռք տէրութիւն մ'ըլլայ, քանզի Թուրքիա տակաւին կը տիրէ աշխարհի այն մասանց վրայ՝ ուր Անգղիա մեծ շահեր ունի, և վտանգ կայ որ մեծ տէրութիւն մը՝ առանց միւս տէրութեան մը բոլոր ծովեզերքն ու նաւահանգիստները գրաւելու՝ զայն իրեն կամակատար ընէ. այն ատեն Անգղիոյ և Եւրոպիոյ շահերը կը վնասին, և փոխանակ Անգղիոյ քաղաքակրթութեան և մարդկութեան, բոլորովին տարբեր քաղաքակրթութիւն և մարդկութիւն մը կը տեսնենք։„ Այս սկզբանց յենլով, Հնդկաստանի Նախարար Պ. Հարտի, որ յետոյ Թագուհւոյն շնորհած տիտղոսով Լորտ Քրանպրուք եղաւ, պաշտպանեց Անգղիոյ Նախարարաց ընթացքն, որք ըզգուշութեան միջոցներ ձեռք կառնուն, բայց անպատճառ պատերազմ ընելու դիտաւորութիւն չունին։ Այս նախարարական յայտարարութենէն կրնայ տեսնուիլ որ եթէ Ռուսիա 1856ի և 1871ի դաշնադրութիւններն յարգէ, որոց ինքն ալ ստորագրութիւն դրած է, Անգղիա պատերազմ չպիտի ընէ. իսկ եթէ զանոնք պատռելու ընթացքին մէջ յարատևէ, այն ատեն Անգղիա իւր սուրը պատեանէն պիտի քաշէ՝ դաշնակցով կամ առանց դաշնակցի, և միանգամ ևս պիտի հաստատուի թէ Արևելեան խնդիրն անլուծանելի է։ Պիոս Բ. պապն հընգետասաներորդ դարուն մէջ քրիստոնեայ իշխանները Մանթուայի մէջ 'ի խորհուրդ գումարեց Օսմանեան կայսրութիւնը բաժնելու համար. այն ժամանակի Լորտ Տէրպի մը հարցուց թէ Կ. Պոլիսն ո՞վ պիտի առնու. իսկոյն անհամաձայնութիւն ծագելով խորհուրդը ցրուեցաւ և Պապը ճարահատեալ Սուլթան Մէհմէտ Բ.ի գրեց որ քրիստոնեայ ըլլայ, և իւր բռնութեամբ ձեռք բերած ժառանգութիւնն իրաւամբ ժառանգէ։ Իսկ այսօր կառաջարկուի Թուրքիոյ որ Եւրոպական քաղաքակրթութիւն ընդունի։

* * *

Կովկասեան գաւառաց փոխարքայ Միքայէլ մեծ դուքսն ապրիլ 12/24 թուով հետևեալ յայտարարութիւնն ուղղեց Կովկասեան զօրաց։

“ Կովկասեան գործոց բանակին հրամանատար Լօրիս Մէլիքօֆ զօրապետն հրաման ստացաւ օտար երկիր երթալու և իւր առողջութիւնը դարմանելու։

“ Հաւատի եմ, որ Կովկասու բոլոր բանակը պիտի մասնակցի իմ սրտմտութեանս զոր կ'զգամ տեսնելով Լօրիս Մէլիքով զօրապետին՝ թէև առժամանակեայ կերպիւ՝ այդ բանակէն հեռանալն, որոյ մէջ իւր անունը միշտ կապուած պիտի մնայ այն պայծառ քաջագործութեանց՝ զորս Կովկասեան բանակը կատարեց վերջին պատերազմին մէջ։

“ Լօրիս Մէլիքօֆ զօրապետը պայծառ էջեր աւելցուց իւր հրամայած զօրաց պանծալի գործոց պատմութեան վրայ, որոց գլխաւորական յաղթութեանց և կարօտութեանց տասն և ութ ամիս մասնակցեցաւ։ Արտահանայ առումն, Ալաճա-Տաղի և Տէվէ—Պօյնուի ճակատամարտներն, և Կարսի յարձակմամբ առումն, որոյ նմանը տեսնուած չէր երբէք, այնպիսի մեծ գործողութիւններ են, որք միշտ պարծանաց առիթ պիտի ըլլան Ռուսական բանակին։

“ Իմ խորին և սրտեռանդ շնորհակալութիւնս, իւր ընկերակցաց սէրըն ու յարգանքն և Ռուս զօրաց պարզ բայց անկեղծ երախտագիտութիւնն, որք սովորած էին տեսնել իրենց հրամանատարն որ անդուլ խընամօք կը հսկէր իրենց վրայ, Լօրիս Մէլիքօֆ զօրապետին համար գրաւականներ են այն զգացմանց, որովք Կովկասեան բանակը պիտի ընդունի զինքն, երբոր իւր առողջութիւնը թոյլ տայ իրեն վերստին իւր տեղը բռնել անոնց կարգերուն մէջ։„

Ընդհանուր հրամանատար և Կովկասու փոխարքայ

ՄԻՔԱՅԷԼ

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Փարիզ 6 մայիս.

Ութ երեսփոխանաց ընտրութիւն կատարուեցաւ երէկ, և վեց հանրապետա-

կանք և երկու միապետականք ընտրուեցան ։

Լոնտրա 6 մայիս.

Երեսփոխանաց ժողովին մէջ Պ. Հարթինկթըն բանակցութեանց վիճակին և Հնդկաստանէն զօրք բերուելուն վրայ հարցում ուղղեց կառավարութեան ,

Սըր Սթաֆորտ Նորթքօթ պատասխանեց թէ բանակցութիւնք կը շարունակեն , բայց անոնց վրայ տեղեկութիւն տալն անպատեհութիւններ ունի ։ Հընդկական զօրաց բերուելուն մասին ալ ըսաւ թէ կառավարութիւնն հարկ չզատեց կանխաւ իմացնել ժողովին , որովհետեւ այս խնդիրը կրնայ վարկ խնդրուած ժամանակ քննուիլ , և աւելցուց թէ այս գործը Սահմանադրութեան հակառակ չէ, և թէ կառավարութիւնը դաշնադրական և բարեկամական լուծման մը կը փափաքի միշտ , բայց չկրնար ծածկել թէ իր յոյսը կրնար 'ի դերև ելնել , և թէ հետեւաբար նախազգուշութեան միջոցներ ձեռք առնուլ պէտք էր ։

Ռուսիոյ դեսպան Շուվալօֆ կոմսը ներկայ էր այս նստին , և այսօր կամ վաղը ճանբայ պիտի ելնէ՝ կիրակի օրը Բեդրսպուրկ հասնելու համար ։

Վիեննա 6 մայիս.

Կը հաւաստեն թէ կառավարութիւնը Վիեննայի և Բէշթայի երեսփոխանական ժողովներուն ծրագիր մը պիտի ներկայացնէ վաթսուն միլիոնի վարկը գոցելու համար ։ Կառավարութեան այս ընթացքին պատճառ տուած է Թրանսիլվանիոյ , Դալմատիոյ և Քաթարոյի բերաններուն մէջ պաշտպանողական միջոցներ ձեռք առնելու հարկը ։

Փարիզ 7 մայիս.

Երէկ իրիկուն արտաքին գործոց նախարարին տուած երեկոյթին մէջ՝ Անգղիոյ և Տանիմարքայի գահաժառանգ իշխաններն երկարօրէն խօսակցեցան Պ. Կամպէթթայի հետ ։

Պէրլին 7 մայիս.

Ռուսաց դեսպանատան զինուորական կցորդ Ռէօթէրն զօրավարն այսօր Վիլհէլմ կայսրէն ընդունուեցաւ։ Կըսուի թէ Ցարին կողմէ ինքնագիր նամակ մը մատոյց կայսեր ։

Լոնտրա 7 մայիս .

Շուվալօֆ կոմսին Բեդրսպուրկ երթալուն վրայ մեծ յոյս կը դրուի ։ Գալ շաբթու մեծամեծ խնդիրներ պիտի լուծուին Բեդրսպուրկի մէջ ։

Թայմզ լրագիրը կըսէ թէ Անգղիա իրաւախոհութիւն բնաւ չպիտի ընդունի Թուրքիոյ մէջ Ռուսիոյ առաւելութիւն ստանալուն վրայ , բայց տրամադիր է ընդունելու այն նպատակը՝ զոր Ռուսիա կը վերագրէր պատերազմին ։

Բեդրսպուրկ 8 մայիս .

Ամեն լրագիրք յոյս կը յայտնեն թէ Շուվալօֆ կոմսին ուղևորութիւնը ներկայ վիճակին բարւոքում պիտի բերէ ։

Լօպանօֆ իշխանն այսօր ճանբայ կելնէ 'ի Կ. Պօլիս՝ իւր դեսպանական պաշտօնին գլուխն անցնելու համար։

Լոնտրա 8 մայիս .

Ելեւմտից նախարար Սըր Սթաֆորտ Նորթքօթ՝ ուղերձի մը պատասխանելով ըսաւ . « Կը յուսամ որ Անգղիոյ ժողովրդեան ամենամեծ մասին կողմէ մինչև ցայսօր կառավարութեան շնորհուած նեցուկը թոյլ կուտայ իրեն յաղթել դեռ ևս կեցած դժուարութեանց , բայց յոյս ունիմ որ վերջ գտնել կ'սկսին ։ »

Դարդանէլ 9 մայիս.

Թրիէստի շոգենաւն այս առաւօտ ժամ 10 1/2ին անցաւ Կ. Պօլիս գնաց ։

Լոնտրա 8 մայիս

Օսմ. Քօնս.		8 3/16
Փոխ.	1865	8 3/8
»	1869	7 7/8
»	1871	32 1/2
»	1872	13 1/2
»	1873	7 3/4
»	Եգիպտ.	56 1/8
Անգղ. Քօնս.		95 11/16

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վեհ. Սուլթանն՝ երեքշաբթի օրն առաջին նախարարին , արտաքին և պատերազմական գործոց նախարարներուն , Ղազի Օսման փաշային և այլ զօրավարաց հետ Մասլաքի բանակն աչքէ անցուց , և իրիկուան Եըլտըզի պալատը վերադառնալով՝ հետը գտնուող նախարարներն ու զինուորականները ճաշի հրաւիրեց ։

Անգղիացի Պէյքըր փաշան Բաթում—Զիֆթլիք բանակեալ կայսերական զօրաբանին հրամանատար անուանեցաւ ։

Երէկ Բ. Դուռը նախարարաց խորհուրդ եղաւ , որուն ներկայ գտնուեցան նաև բարձրաստիճան զինուորականք և նախկին նախարարներէ ոմանք ։

Ելեւմտից նախարար Քեանի փաշան երկուշաբթի օրը մայրաքաղաքիս գլխաւոր սեղանաւորներն 'ի ժողով հրաւիրեց՝ Թղթադրամին անկման առաջքն առնելու միջոցներ խորհելու համար ։

Լէվընթ Հէրըլտի խօսքին նայելով , Բ. Դուռը լուր ելեր է թէ Ռուսական զօրաբանակ մը հասեր է Լիվանա ըսուած տեղն , որ Պաթումէն 18 ժամու չափ հեռաւորութիւն ունի ։ Երկիրը լեռնոտ ըլլալով , և կանոնաւոր ճանբաներ ալ չգտնուելով , թնդանօթաց փոխադրութիւնը խիստ դժուարին է ։

Սակայն Ռուսք արդէն գրաւեր են Արդուին քաղաքն , որ Պաթումի հարաւակողմը կկենայ՝ Արտանուշի մօտ։

Երեքշաբթի իրիկուն տէրութեանց դեսպաններն 'ի խորհուրդ գումարեցան Անգղիոյ դեսպանատունը ։ Հետեւեալ օրն (երէկ) դեսպանաց առաջին թարգմանները Բ. Դուռն երթալով արտաքին գործոց նախարարին հետ տեսակցեցան ։

Պասիրէթ կը ծանուցանէ թէ Ռուսաց զինուորական հրամանատարութիւնն Ադրիանուպօլսէն բազմաթիւ թնդանօթ բերել տուեր է Այսթէֆանոսի շրջակաները ։

Կայսերական զօրաց համար նոր ձեւով համազգեստ մը պատրաստելու համար Սպարապետութեան դուռը կազմուած յանձնաժողովն հետեւեալ փոփոխութիւններն որոշած է , կըսէ Պասիրէթ ։ Հետեւակ , հեծեալ և թնդանօթաձիգ զօրականք իրարմէ բոլորովին տարբեր համազգեստներ պիտի ունենան։ Ֆէսը պիտի վերնայ և անոր տեղ Չէրքէզաց մորթէ գդակը պիտի դրուի։ Յիշեալ գըլխարկին գագաթն հասարակ զինուորաց համար կաշիէ պիտի ըլլայ , իսկ սպայից համար չուխայէ , որ անոնց աստիճանին համեմատ տարբեր գոյներ պիտի ունենայ ։ Գլխարկներուն ճակատը պղնձէ մահիկ պիտի դրուի ։ Զօրաց տափատներն ալ վերը լայն և ծունկէն վար նեղ պիտի ըլլան, և ամենն ալ երկայն կօշիկ (պօթ) պիտի հագնին Ռուս զօրականաց պէս։

Թղթադրամին այս օրերս նորէն իյնալուն պատճառաւ , Կ. Պօլսոյ քաղաքապետութեան որոշմամբ հացին հօխան 6 1/2 ղրշի ելաւ երէկուընէ 'ի վեր .

Այս անհաճոյ պարագան յայտնի կը ցուցնէ թէ ալիւրին վրայ դըրուած տուրքն աղքատ ժողովրդեան վրայ նոր ծանրութիւն մ'ըլլալէ զատ ուրիշ արդիւնք չէ կրցած ունենալ ։

Վագըթ լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Բ. Դուռը՝ մայրաքաղաքս ապաստանեալ բիւրաւոր գաղթականները կերակրելու չկրնալով հասնիլ որոշեր է հարիւրին 17 մաքս աւելցնել մայրաքաղաքս մտած օտար վաճառքներուն վրայ , և ասոր համար օտար տէրութեանց դեսպաններուն հաւանութիւնն ալ ստացեր է ։

Փարիզէն երեքշաբթի օրը մայրաքաղաքս եկած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Լազարիսթ կոչուած Լատին քարոզիչ կրօնաւորաց մեծաւոր անուանի Պ. Էօժէն Պօռէ վախճաներ է ։

Պ. Էօժէն Պօռէ քառասուն տարիէ մօտ ժամանակէ 'ի վեր բաւական հռչակ հանած է Արեւելից մէջ կաթոլիկութիւնը տարածելու համար ըրած ջանքերով ։ Արեւելեան լեզուաց , ինչպէս նաև Հայերէն լեզուի հմտութիւն ունենալով , երկար ուղեւորութիւններ ըրած էր Ասիոյ և գլխաւորապէս Հայաստանի մէջ , ուր Անի քաղաքին աւերակաց ալ այցելութիւն ընելով՝ յատկապէս գիրք մ'ալ գրած է «Ուղեւորութիւն յԱնի» մակագրով , որոյ մէջ մանրամանաբար նկարագրած է Բագրատունեաց մայրաքաղաքին աւերակներն ։ Սոյն ուղեւորութիւնն Հայերէնի թարգմանած է ժամանակաւ Զամուրճեան Ցէրոյենց պատուելին , որ Պ. Էօժէն Պօռէի հոգեկցորդ բարեկամն էր , բայց գիրքը Պապական մոլեռանդութեամբ ազդուեալ ըլլալուն պատճառաւ՝ Ցէրոյենց պատուելին չէ համարձակած հրատարակել ։ Բայց և այնպէս անժխտելի է որ Անւոյ աւերակաց վրայ տուած տեղեկութիւններն և ըրած հմտալից հետազօտութիւններն ուշադրութեան արժանի են ։

Այսօր ժամ 3 1/4 ին երկրաշարժի բաւական սաստիկ ցնցում մ'զգացինք ։

Կեդրոնական սնտուկին վիճակահանութիւնը կատարուեցաւ կիրակէ Ղալաթիոյ կեդրոնական վարժարանին մէջ, 'ի ներկայութեան յանձնաժողովոյն և այլոց ։ Շահող թիւերն են՝

30 հազ Հարիւրնոց թղթադրամ՝ 18883 թիւը .

5 ական 100նոց թղթադրամ՝ 15744, 14205, 4585 և 276 թիւերը .

Երկերկու 100նոց թղթադրամ՝ 1654, 18721, 7798, 19203, 4321, 18403 3016, 1927, 3828, և 15842 թիւերը .

Մէկ մէկ 100նոց թղթադրամ՝ 9804, 1305, 5392, 1642, 16988, 19684, 3329, 697, 2026, և 428 թիւերը ։

Ինչպէս արդէն ծանուցուած է , պարգևները Մեծ. Կիւլպէնկեան էֆէնտիի քով ի պահ դրուած են, և յիշեալ թիւերն ունեցողները պիտի երթան ընդունին իրենց վիճակեալ բաժինները՝ անգամ մը յանձնաժողովին ցուցնելէն յետոյ ։ Փ—ՆՋ

Անցեալ շաբթու Այսթէֆանոսի շրջակաները բանակեալ Ռուսական զօրաց համարակալ սպայ մը Լեհացի հըրէի մ'երսուն Նաբօլէոն ոսկի տուեր էր խառ դնելու համար ։ Իսկ հրեան ոսկիներն առեր անյայտ եղեր էր ։ Ռուսաց զինուորական իշխանութիւնը փնտռել կուտար յիշեալ հրեայն։ Երկուշաբթի օրը համարակալ Ռուս սպայն Ղալաթիայէն անցած ժամանակ հրէին պատահելով բռնեց և քանի մը զինուորաց հսկողութեամբ Այսթէֆանոս ղրկեց ։

Ուրբաթ օրը Սամաթիայի պարտիզպան մը ձիով Այսթէֆանոս հաց կը տանէր երկաթուղւոյն ճանբուն վրայէն երթալով . Նաւը դարձին մօտ փողոցը դառնալու միջոցին չոգեշարժ կառախումբ մը դէմն ելնելով , խեղճը ժամանակ չունեցաւ մէկ կողմ քաշուելու , և ձին ու մարդն երկուքն ալ ջախջախեցան ։

Կիրակի գիշեր Բերա Աղաճամիի թաղը Հայու մը տուն գողեր մտնելով՝ 25 լիրայի արժողութեամբ արծաթեղէն վերուցին ։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ

ԷՍՀԱՄԸ ՈՒՄՈՒՄԻԷ

26 ապրիլ չորեքշաբթի իրիկուն		8,33
27 ապրիլ հինգշաբթի առաւօտ բացուեցաւ		8,32
ժամ 6 ին		8,36
Իւմիլիի երկաթուղի	Ֆր.	30
Թղթադրամ	ղր.	283 20

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Կ. Պօլիս 26 Ապրիլ

Սօսիէթէ Ժէնէրալի բաժ.	Անգլ. լիր.	2,33
» փոխանակութեան	»	2, 6
Կ. Պօլսոյ Պանքային	»	3,
Քրէտի Ժէնէրալ	»	2, 7
Քրէտի Օթթօ—Թիւրք	»	—
Փոխ. 1863	Ֆր.	39
» 1865	»	40
» 1869	»	38
» 1872	»	14
» 1873	»	37
Թրամուայ	Օսմ. լիր.	1 5

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

26 Ապրիլ

Անգլ. լիրա	ղրշ.	109 30
Նաբօլէոն ոսկի	»	86 38
Իմփէրիալ Ռուս	»	88 38
Գըրըմից	»	51
Հինգ Ֆրանք	»	—
Հինգնոց	»	120 20
Պղինձ	»	169 20

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԵՒ ՀԱՅՔ

(Շար. և վերջ տես Թիւ 2117)

1750ին Ռուսք Վրաստանի տիրելով Հայաստանի դրացի եղան , որ Թուրքիոյ և Պարսկաստանի մէջ բաժնուած էր։ Արարատեան նահանգը մինչև Երեւանայ մօտ, և Կուր և Երասխ գետերուն մէջտեղ գտնուած երկիրները Պարսից ձեռքն էին, իսկ միւս մասն Օսմանեան իշխանութեան ներքև կը գտնուէր ։ Ահա այս էր իրաց վիճակն՝ երբ 1826ին Ռուսիոյ և Պարսկաստանի մէջ պատերազմ բացուեցաւ ։

1812ին Ռուսաց Աղէքսանդր Ա. կայսեր և Ֆէթհ-Ալի Շահին մէջ կնքուած Կիւլիսթանի դաշնագրին զօրութեամբ Շիրվանի և Շէքինքի գաւառները Ռուսաստանի թողուեցան ։ Իսկ Նիկողայոս կայսեր գահակալութեան միջոցին՝ Շահը դաշնադրութիւնն աւրելով 1826ին այն գաւառները վերստին գրաւեց ։ Ռուսք Մադաթօֆի հրամանատարութեամբ Պարսիկներն յիշեալ գաւառներէն արտաքսելէն ետեւ՝ Պարսկական Հայաստան մտան , որոյ ժողովուրդն, որ հարստահարութեանց ներքև կը հեծէր , ջերմ համակրութեամբ ընդունեց զանոնք։ Երեւան, Աստապատ, Գանձակ , Ուրմիա և այլ քաղաքներ հետզհետէ Ռուսաց ձեռքն ինկան։ Մի քանի պատերազմներու մէջ Բասքեւիչ զօրավարն Աբբաս Միրզա իշխանին յաղթելով՝ վերջապէս Պարսիկներն հարկադրեց Թիւրքմէն—Չայի դաշնադրութիւնը կնքելու , որոյ զօրութեամբ Կուր և Երասխ գետերուն մէջ տեղը գտնուած երկիրներն , այն է Երեւանայ և Նախիջեւանայ խանութիւնները , Մուղանի դաշտը մինչև Լէքէրուժի նաւահանգիստն , և բոլոր Կասպից ծովը Ռուսիոյ թողուեցաւ (1828 ին) ։ Սոյն դաշնագրին մէջ գաղթականութեան իրաւունք տուող յօդուածի մը զօրութեամբ՝ բազմաթիւ Հայ ժողովուրդք Ռուսական նոր գաւառները գաղթեցին ։

Շահին և Ցարին մէջ խաղաղութիւնը

գէս նոր հաստատուած էր, երբ Ռուսիա Թուրքիոյ դէմ պատերազմ հրատարակեց: Նոյն միջոցին Վիթկէնշթէյն զօրավարը Բրութ գետն անցաւ, և Բասքեւիչ՝ որ Ասիոյ Ռուսական բանակին հրամանատարն էր, քսաներկու հազար զօրքով և եօթնասուն թնդանօթով Աղէքսանդրուպոլէն ճամբայ ելաւ Կարսի վրայ յարձակելու համար, զոր տասնևմէկ օր պատերազմելէ ետև առաւ: Նիւրատայ դաշտավայրին մէջ գտնուած Ախըլցխա, Արտահան, Պայազիտ, Թօփրագ-Գալէ և Տիատին քաղաքներն իրենց դռներն յաղթողին առջև բացին: Ձմեռը վրայ հասնելով պատերազմական գործողութիւնք դադրեցան և 1829ին գարնան մէջ նորէն սկսան: Յուլիս ամսոյ 7ին Բասքեւիչ Խայնըլըլի և Միլլի-Տիւզի մէջ Թուրքաց յաղթելով՝ Թուրքական Հայաստանի մայրաքաղաքին՝ այն է Կարնոյ առջև հասաւ, զոր յիսուն հազար զօրք Սէրասքէր Սալիհ փաշան կը պաշտպանէր: Բասքեւիչ Թօփ-Տաղին գրաւեց, որ քաղաքին վրայ սպառնացող դիրք մ'ունի, և անկէ բուռն զօրութեամբ ռմբակոծեց քաղաքը: Յուլիս ամսոյ 9ին Օսմանեան զօրաց հրամանատարն իւր բանակովն անձնատուր ըլլալէ ետև, երբ Ռուս զօրավարը Տրապիզոնի վրայ քալելու կը պատրաստուէր, լսեց որ Ադրիանուպոլսոյ մէջ հաշտութիւն կնքուեր էր 1829 սեպտեմբեր 14ին: Այն դաշնադրութեամբ Անապա, Բօթի և մինչև Պաթումի մօտ գտնուած բոլոր ծովեզերեայ երկիրները, նոյնպէս և Ախըլցխայի կուսակալութեան մեծագոյն մասը Ռուսաց թողուեցան՝ ժողովրդեան գաղթելու իրաւունք տալով: Այն արտօնութենէն ալ մեծապէս օգուտ քաղեցին Հայք: Ռուսք գաղթականաց մի հող տալէ ետև՝ մինչև վեց տարի (բացի տաբեկան աստանորդ տուրքէ) ուրիշ ո և իցէ տուրք չառին: Հայ քրիստոնեայք ա՛յն առթիճան եռանդուն փափաք յայտնեցին Օսմանեան իշխանութեան ներքևէն ելնելու, որ յիսուն հազարէն աւելի ընտանիք՝ Կարնոյ առաջնորդն իրենց գլուխ ունենալով՝ Ռուսական Հայաստան գաղթեցին, և Ախըլցխայի ու Աղէքսանդրուպոլսոյ մօտերը Վրաստանի սահմանագլխին վրայ հաստատուեցան:

Ադրիանուպոլսոյ դաշնադրութեամբ խաղաղութիւնը քանի տարի տևելէ ետև, 1853ին պատերազմ ծագելով՝ Հայաստան նորէն Թրքաց և Ռուսաց պատերազմի ասպարէզ եղաւ: Անգղիացի Ուլլիամս զօրավարին հրամանատարութեամբ Կարսի դիւցազնական պաշտպանութիւնն և 'ի վերջոյ անձնատուր ըլլալը բազմաց յիշողութեան մէջ դեռ նոր դէպքեր են: Հայք՝ ինչպէս այժմ՝ նոյնպէս և այն ատեն յարձակող բանակին հրամանատարութեան մէջ բարձր դիրք մը բռնած էին, ուրկէ Ռուսաց նշանաւոր ծառայութիւններ մատուցին: 1856ի հաշտութենէն ետև Կարս վերստին Օսմանցւոց յանձնուեցաւ, և Գրըմի պատերազմին շնորհիւ Օսմանեան հողէն տեղ չտրուեցաւ Ռուսիոյ: Այն ժամանակէն 'ի վեր Հայք, բաց 'ի 1862 թուականէն, ուր Կիլիկիոյ մէջ Զէյթունի Հայերն ինքզինքնին պաշտպանելու հարկադրեցան Թրքաց (Չէրքէզաց) դէմ, որք երկիրը կոտորածէն աւանց հասակի և սեռի խնայելու, անվրդով խաղաղութիւն չվայելեցին:

Գաղղիական Ռըվիւ Տէ Տէօ Մօնտ ամսատետրն 1863 փետրվար ամսոյ մէջ այս դէպքերուն վրայ խիստ նշանաւոր յօդուած մը հրատարակած է: Ներկայ պատերազմին մէջ ալ այս դժբաղդ երկիրն սանակոխ եղաւ պատերազմող բանակներէն: Իւր գլխաւոր բերդաքաղաքները՝ Կարս և Արտահան Ռուսաց ձեռքն ինկան, և Ռուսաց թնդանօթներն՝ ինչպէս 1829ին՝ Թօփ-Տաղի գագաթէն մահ տեղացին մայրաքաղաքին (Կարնոյ) վրայ:

Քրիստոնէութեան նախնի ժամանակներն Հայաստանի ժողովուրդը քանի միլիոն հոգիէ կըլլար. բայց այժմ իրարու յաջորդող պատերազմաց, արշաւանաց և անընդհատ գաղթականութեանց պատճառաւ՝ Հայ ժողովուրդն այդ թուոյն մէկ չորրորդէն աւելի չէ: Հայոց թիւն երեք միլիոն հարիւր հազար է 'ի Թուրքիա, ինն հարիւր ութսուն հազար 'ի Ռուսաստան, և չորս հարիւր յիսուն հազարի չափ ալ 'ի Պարսկաստան. Շամեր ալ Ասորիա, Հունգարիա, Լեհաստան և Հնդկաստան ցրուած են. ասոնք գլխաւորապէս վաճառականութեամբ կ'զբաղին, որուն նըշանաւոր յարմարութիւն մ'ունին: Հայոց բնական տրամադրութիւններն աւելի խաղաղական գործերու միտում ունին՝ քան թէ պատերազմական վիճակի. թէ և քաջութեան կողմէ ալ ետ մնացած չեն, ինչպէս որ շատ մ'առիթներու մէջ փորձով ցոյց տուած են: Հայք 1828ին Ռուսական դրօշին ներքև Թուրքաց դէմ պատերազմեցան, և բոլոր Ռուսական պատերազմներուն մէջ շատ անգամ բարձր աստիճաններ կրեցին: Անոնք որ Ռուսաց զինուորական պատմութեան հմուտ են, պիտի յիշեն անշուշտ Մատաթօֆ զօրավարին, Արղութինսքի-Տօլկօրուքի իշխանին, Օրբէլիանի, Բէբուտօֆի և Բաղտասարեան-Մուշրանսքիի անուանքն, ինչպէս նաև ներկայ պատերազմին մէջ ալ Լօրիս-Մէլիքօֆի, Յօհաննէս Լազարէֆի, Տէր-Ղուկասօֆի անուններն, որոց ամենն ալ նշանաւոր հանդիսացող Հայ զօրավարներ են:

Հայաստանի նախնի կրօնքը պարզ միաստուածութիւն էր, որ յետոյ Ասորեստանցւոց իշխանութեան ներքև կռապաշտութեան փոխուեցաւ: Այս երկրին մէջ դիցապաշտութիւնն Ասորիք մուծին, որ անփոփոխ կերպիւ մինչև քրիստոնէութեան սկսած օրը շարունակեց: Իսկ քրիստոնէութիւնը չորրորդ դարէն առաջ չկրցաւ հաստատութիւն գտնել հոն: Այն ժամանակէն 'ի վեր Հայք նշանաւոր հանդիսացաւ Արևելեան եկեղեցեաց մէջ, թէ՛ առաքելական աւանդութեանց հաւատարիմ մնալուն և թէ՛ իւր վարդապետութեանց պարզութեանը պատճառաւ: Իւր ուղղափառութիւնը վէճի տակ ինկաւ՝ իբրև հերձուածող և հերետիկոս և իբրև Նեստորականութեան ու Եւտիքականութեան միտում ունեցող ամբաստանուեցաւ: Երբ Քաղկեդոնի ժողովը 451 ին Եւտիքեան հերետիկոսութիւնը դատապարտեց, Հայկական եկեղեցին ալ իբրև նոյն ալլանդութեան մասնակցող ամբաստանուեցաւ, և այս ամբաստանութիւնը մինչև այսօր կը կրկնուի. սակայն ճշմարիտն այս է որ Հայոց եկեղեցին թէ՛ գրքերով և թէ՛ պաշտամամբ Եւտիքէսի հերետիկոսութիւնը մերժած է: Հայոց վարդապետական ուսուցմունքը՝ Քրիստոսի բնութեան նկատմամբ՝ Արևելեան եկեղեցեաց ընդունած աստուածային և մարդկային երկու բնութիւնը կը հաստատեն, և հաւասարապէս կը մերժեն միաստուածութիւնը կամ միաբնակութիւնը: Արևելեան եկեղեցին (Յունականէն) կը տարբերի միայն՝ Քաղկեդոնի ժողովյն ընդունած նոր ու երկդիմի բացատրութիւններն ու ձևերը մերժելով, որք ուրիշ հերձուածողութեան մը՝ այն է Նեստորականութեան կը մօտենան: Հայոց եկեղեցին իւր հաստատուած օրէն 'ի վեր ինքնօրէն և անկախ եղած է. Հռովմի եկեղեցւոյն հետ միանալու կամ անոր գերիշխանութիւնը ճանչնալու պէտք չէ ունեցած: Բազում ճիգեր թափուած են՝ մանաւանդ չորեքտասաներորդ դարուն մէջ՝ միութիւն մը գոյացնելու համար. սակայն Հռոմի պահանջումն, որ պարզապէս Հայերը Պապին հպատակեցնել էր, չկըրցաւ այդ միութիւնն իրացնել:

Հայոց եկեղեցւոյ գերագոյն գլուխն է ընդհանրական Պատրիարքը կամ Կաթողիկոսն՝ որ Էջմիածին կը նստի, Երևանայ մօտ, Ռուսական Հայաստանի մէջ, և Թադէոս ու Բարթուղիմէոս առաքելոց յաջորդն է: Ուրիշ Պատրիարք մ'ալ կայ 'ի Կ. Պոլիս, որ Թուրքիոյ Հայ հասարակութիւնը կը ներկայացնէ, և այդին թէ՛ եկեղեցական և թէ՛ աշխարհական գործոց մասին Բ. Դրան հետ յարաբերութեանց միջնորդն է: Այս պատրիարքութիւնն 1453 ին Մէհէմմէտ երկրորդ հաստատած է Կ. Պոլսոյ տիրելէն ետև: Թուրքական Հայաստանի մէջ ուրիշ երեք եկեղեցական գլուխներ ալ կան, այն է Երուսաղէմայ, Սսոյ և Աղթամարայ պատրիարքներն, որք կրօնապէս Էջմիածնայ ընդհանրական Հայրապետին իրաւասութեան ներքև կըգտնուին. իսկ աշխարհականապէս Կ. Պոլսոյ պատրիարքին: Թեմական մասնակարութիւնն աշխարհականաց ձեռքն է, որով Հայք կը տարբերին Յունական և Լատինական եկեղեցեաց մասնակարարութեան ձևէն: Մինչև հինգերորդ դար՝ Հայոց ամեն կարգի եկեղեցականք ամուսնացեալ ըլլալու արտօնութիւն ունէին: Բայց այնուհետև մի միայն աշխարհական կղերին՝ այսինքն ա՛յն կարգի եկեղեցականաց ներելի եղաւ, որ ժողովրդեան ընտանեաց հետ հանապազօրեայ յարաբերութիւն ունին. — Իմաստուն և հեռատես կարգադրութիւն:

Հայք ազգային (քաղաքական) կառավարութիւն չունենալով, իրենց ազգութիւնն իրենց կրօնական կազմակերպութեան միջոցաւ պահպանած են, որ բոլորովին ընտրական և ժողովրդային է: Թուրքիոյ մէջ Սահմանադրութիւն մ'ունին՝ 1756 ի Խաթթի Հիւմայունին վրայ հիմնեալ: Երեսփոխանական ժողով մ'ունին 140 անդամէ բաղկացեալ, որոց 120ն աշխարհական են և 20 ն եկեղեցական: Անոնք կընտրեն իրենց նախագահն, և պաշտօննին է իրենց ազգային ընտանիքին հաշուեկշիռը քննել ու քուէարկել, և ազգին վերաբերեալ բոլոր խնդիրները անօրինել: Անկէց զատ երկու գործադիր խորհուրդ ունին, մին կրօնական, և միւսը քաղաքային: Իսկ խառն գործոց կարգադրութեան համար այս երկու խորհուրդները կը միանան: Անոնց ընտրութիւնն երկու տարին անգամ մը կը կատարի: Պատրիարքն ընդհանուր ժողովէն կընտրուի ցկեանս և Բ. Դռնէն ալ իւր իշխանութեան Ֆէրմանը կընդունի. 1836 ին Ռուսիոյ կառավարութեան կողմէ փորձ մ'եղաւ ընդհանրական պատրիարքին ընտրութիւնն Հայոց ձեռքէն խլելու և անոր անուանման իրաւունքն ալ Ցարին վերապահելու. բայց Հայք բուռն ընդդիմութիւն մ'ընելով այս նորաձևութեան, յաջողեցան իրենց նախնի իրաւունքը մինչև այսօր պահպանել: Այսու ամենայնիւ հաւանական է որ Ռուսք իրենց վերյիշեալ դիտաւորութենէն ետ կեցած չեն և յարմար առթի մը կ'սպասեն գործադրելու:

Այս համառօտ տեսութեան մէջ շատ մը կարևոր կէտեր ետ թողուլ հարկ եղաւ. բայց մեր այս գրածներն ալ բաւական են ցուցնելու թէ Արևելեան խնդրոյն կարգադրութեան միջոցին Ասիոյ անծանօթ կողմերը բնակող չորս միլիոն քրիստոնեայ ազգի մ'իրաւունքը պէտք չէ անտես ըլլայ: Հայք դարաւոր հարստահարութեանց ներքև՝ իրենց համբերատարութեամբ, իրենց լեզուն կրօնքն ու ազգութիւնը պահելու հաստատամտութեամբ, իրենց կարմաւորական կարողութեամբն, և իրենց ինքնագիր օրինաց նկատմամբ ունեցած կարգապահական ոգւով Պուլղարաց կամ Թուրք իշխանութեան ներքև գտնուող ուրիշ քրիստոնեայ ազգաց չափ նկատողութեան արժանի են: Ռուսիա կը փութայ որ այս ազգն Ասիոյ մէջ իւր ընելիք յառաջխաղացմանց դէմ պատուար մը կանգնելէ առաջ կլնէ: Այս պատճառաւ է որ Եւրոպիոյ ուշադրութիւնն այս ազգին վրայ հրաւիրել հարկ կը դատենք՝ քանի որ Լեհաստանի պէս կորսուած չէ:

. . . Տէր.

Լուսոյ տէր խմբագիրը շաբաթէ մ'ի վեր հիւանդութեան մահճին ծառայելով, ինչպէս անցեալ շաբաթ, նոյնպէս այս շաբաթ ալ թերթը չը պիտի հրատարակի:

Ձեր մեծապատուութենէն կը խնդրուի զայս ծանուցանել 'ի գիտութիւն Լոյս հանդիսի ընթերցողաց:

Ընդունեցէք . . .

24 ապրիլ 78 — Տ. Մ[illegible]
Եէնի գաբու

ԱԶԴ

ՄԱՍՆԱԺՈՂՈՎ ՕՍՄ. ՊԱՐՏԱՏԵԱՐՑ Ի ԹՈՒՐՔԻԱ

Կը ծանուցուի հասարակութեան թէ Օսմանեան պարտատերց մարտ 9/21 ի ընդհանուր ժողովին մէջ քըւէարկեալ որոշմանց մէկ օրինակը հետեւեալ հաստատութեանց ամեն մէկուն մէջ դրուած է, ստորագրութիւն առնալու համար:

Պանք Էնբէրիալ Օթօման.
Քրէտի Լիօնէզ.
Պանք տը Քօնսթանթինօբլ.
Սօսիէթէ ժէնէրալ տը լ'Անբիր Օթօման.
Քրէտի ժէնէրալ Օթօման.
Սօսիէթէ Օթօման տը Շանժ է տը վալէօր, և
Մօսիւ Ա. Զաւնդի գրասենեակը Ղալաթիա Գէօրգ պէյ խան, 12:

2

ԱԶԴ

Ազգ. Հիւանդանոցի սեփական կալուածներէն Եէնի գուլէի գուրբը Հիւանդանոցի դէմ գտնուած 25000 տունկ կանկառայ և 400 քաշ հնձըւած բակլաներուն բերքերը ծախու ըլլալով, այժմէն կը ծանուցուի արգոյ հասարակութեան, թէ ով որ կուզէ յիշեալ բերքերը ծախու առնուլ՝ թուականէս սկսեալ տասն և մէկ օրուան մէջ պէտք է դիմել Հիւանդանոցի գրասենեակը 'ի Մեծ-Նոր խան միջնայարկ թիւ 49 հարկ եղած սակարկութիւնն ընելու համար:

1878 ապրիլ 22 — Գործ. Ազգ. Հիւ.
Ս. Մ. Հ[illegible]

ԱԶԴ

Ֆիլիպէի ազգային երկսեռ վարժարանց համար Հայերէն և Գաղղիերէն լեզուաց դասատու մ'և Հայերէնի և ատենագրութեան հմուտ վարժուհի մը կը խնդրուի գոհացուցիչ ամսականաւ:

Այն պաշտօններն յանձն առնող դասատու և վարժուհի՝ Ղալաթիա երկաթի վաճառական Պէյլիկճեան Մեծ. Սահփան էֆէնտիի հետ պէտք է տեսակցին:

ԱԶԴ

Գատը-գիւղի Արամեան երկսեռ վարժարանի աղջկանց ուսումնասարահին համար ընտիր վարժուհի մը և Հայերէն ու Գաղղիերէն դասուց համար ալ օգնական դասատու մը կուզուի գոհացուցիչ ամսականաւ:

Այն պաշտօններն ստանձնել ուզողք պարտին ուրբաթ օրերն հոգաբարձութեան ներկայանալ 'ի յիշեալ վարժարանն:

Վարժուհին եթէ կար ու ձև կամ լաւ ձեռագործ գիտէ, առաւել թաչակ պիտի ընդունի:

ԻԼԱՆ

Նումունէսի միւճիպինճէ օն պին թօփ չաքըրլըք գալըն ամէրիքանըն պին թօ-տան պին իքի եիւզ էլլի թօբը հէմէն թէսլիմ օլունմաք իւզրէ պէհէր թօբը եէթմիշ ղըրուշա թալիպի եօհտէսինտէ օլմաքը իլէ քուսուր քալան միքտարընը տախի այըրճա քըրք պիր կիւն զարֆընտա թէսլիմ օլունմաք շարթը իլէ միւպայէա օլունաճագը վէ նիշանըն երկիրմի եէտինճի բէնճշէնպէհ կիւնի Տարի Շուրաճա քարարը գաթիսի վերիլէճէյի ճիհէթ իլէ, իթասընա թալիպ օլանլարըն եէվմի մէզքիւրտէ Տարը Շուրայի աքէրիյէ կէլմէլէրի:

24 Նիսան 1878

Պապը Սէրասքէրի

Օն պէշ պին չէքի հաթապըն եիւզլիւք գայիմէ եիւզ ղուրուշա օլարաք պէհէր չէքիսի օթուզ պէշ ղուրուշա թալիպի եօհտէսինտէ օլուպ մայիսըն պիրինճի բազար իրթէսի կիւնիւ քարարը գաթիսի վէրիլէճէյինտէն, իթասընա թալիպ օլանլարըն եէվմի մէզքիւրտէ Տարը Շուրայի աքէրիյէ կէլմէլէրի:

24 Նիսան 1878

Պապը Սէրասքէրի

ՍԻՐԱՔ և ՍԱՄՈՒԷԼ

ԲԱՐԻ ՀՕՐ ԿՐԹԱԿԱՆ ԴԱՍԵՐ

ԳՐԵՑ ԽՐԻՄԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿ

Եւ 'ի լոյս ընծայեցին աշխատութեամբ եղբարք

Յովհաննէս և Մկրտիչ Խօսեան

Ի ՆՈՐՈՅ

ՀԱՅՈՑ ՀԱՐՑ ԵՒ ԶԱՐԳԱՑԵԱԼ ՈՐԴԻՈՑ

Կը ծախուի ամեն հայ գրավաճառաց քով. գին մէկ քառորդ Թըղթադրամ:

ՇԻԹԹ ՄԱՆՈՒԿՔ Ի ՍԻՋԵՐԿՐԱԿԱՆԷ

Երկասիրեաց Հմայեակ Ծ. Վ. Դիմաքսեան

Օժանդակութեամբ

Եաղչիպէկեան եղբարց հարազատաց

Մայրաքաղաքէս մինչև Եգիպտոս և Երուսաղէմ 32 քաղաքաց և գիւղօրէից վրայ վիճակագրական չհաւտալի տեղեկութիւններ պարունակող 368 երեսէ բաղկացեալ գիրք մ'է, Հայաստանեայց անուն տպարանէ մը ելած:

Կը ծախուի Եէնի գաբուի և Մայր եկեղեցեաց բանկաչներն և Կ. Պօլսոյ Հայ գրավաճառաց քով: Գին կէս արծաթ մեճիտիէ:

Ռ. Յ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ՏԵՐԵՒՔ

Քերթուածք, Մաս Սոկրատայ, Ճառք, Ապաւ այլք, Յառեալուածք:

Հեղինակն իւր ինչ ինչ ոտանաւոր և արձակ գրուածներն և Լամարդինի Գաղղիացի բանաստեղծին Սոկրատայ մահուն գրաբար տաղաչափեալ թարգմանութիւնն ամփոփած է սոյն գըրքուկին մէջ:

Կը ծախուի Եէնի-ճամի Չիլինկիր-[illegible]ր ճատտէսի թիւ 2, Ս. Դ. և Եաղմաճեան գրատունը, և ուրիշ գըրավաճառաց քով: Գին 1 քառորդ թուղթ

ՄԱՐԻՈՆ ՏԸԼՕՐՄԻ ԽՈՍՏՈՎԱՆԱՆՔԸ

ԿԱՄ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՏԱՐՓԱՆՔ

Հեղինակ Էօժէն տը Միրգուր

Թարգմանեց Գր. Չիլինկիրեան

Սոյն նշանաւոր վէպին հինգերորդ այն է վերջինհատորն ալ իզմիրի Տէտէեան եղբարց տպարանէն Պօլիս հասած ըլլալով կը ծախուի Եէնի ճամի Չիլինկիրլէր ճատտէսի թիւ 2 Ս. Դուկասեան գրատունը և ուրիշ գրավաճառաց քով: Գին 2 ֆրանք:

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳՐԵԱՑ ԾԵՐԵՆՑ

Սոյն գեղեցկահիւս վիպասանութենէն՝ որոյ պատմական աղբիւրը Ռուբինեան հարստութենէն առնուած է, և որ Քրիստոսի 1145 թուականին՝ Հայոց կիլիկիոյ մէջ վերստին ձեռք բերած իշխանական մեծութեան ճըշգըրտատիպ պատկերն է, ամեն Հայ պէտք է փութայ մի օրինակ ունենալ

Կը ծախուի ամեն գրավաճառաց քով. գին 2 ֆրանք:

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ԿՂԶԻ

ԸՆԿԵՑԻԿ ՄԱՐԴԸ

Ժիւլ Վէրն անուանի հեղինակին սոյն հետաքրքրաշարժ և հրահանգիչ գործին Գ. այն է վերջին հատորն ալ իզմիրէն հասած ըլլալով, կը ծախուի Եէնի ճամի Չիլինկիրլէր ճատտէսի թիւ 2, Ս. Դ. և Եաղմաճեան գրատունը և ուրիշ գրավաճառաց քով: Գին 2 ֆր.

ԱՐԻՒՆԱԼԻ ՄԱՐԲԻԶՈՒՀԻՆ

ՀԵՂԻՆԱԿ

Տըլ Կօմբանհէ

Թարգմանեց Խ. Ե. Պուրունսուզեան

Սոյն գեղեցիկ վիպասանութեան, որ միայն երկու հատորէ կը բաղկանայ, երկրորդ հատորն ալ իզմիրէն հասած ըլլալով, կը ծախուի Եէնի ճամի Չիլինկիրլէր ճատտէսի, թիւ 2 Ս. Դ. և Եաղմաճեան գրատունը և այլ գրավաճառաց քով: Գին 2 ֆրանք:

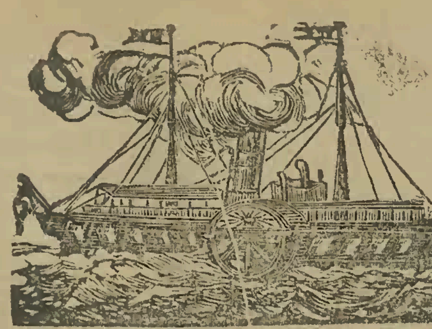

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ

ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

1878 ԱՊՐԻԼ 1 ՇԱԲԱԹ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

ՄԻՆՉԵՒ ԱՊՐԻԼ 30

ԲՈՍՓՈՐԷՆ ԻՋՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Եւրոպական եզերք

Ժամ	Եւրոպական եզերք	Թիւ
11 30	Քէնիմահալլէն Մէզարպ. Պիւյիւքտէրէ, Թարապիա, Եէնիքէօյ, Ստէնիա, Եմիրկ. Պօյաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք:	20
12 30	Քէնիր. Մէզարպ. Պիւյիւքտ. Թարապիա, Եէնիք. Եմիրկ. Ռ. Հիսար, Պէպէք:	23
1 15	Ռ. և Ա. Գավաքէն Մէզար. Պիւյիւքտ., Թար. Եէնիք. Ստէն. Եմիրկ. Ռ. Հիսար, Պէպէք, Արնաւ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ:	32
2 15	Քէնիմահալլէն Մէզարպ. Պիւյիւքտ. Թարապիա, Եէնիք. Եմիրկէն, Պօյաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք, Արնաւ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ:	33
3	Մէզար. Պիւյիւքտ. Թարապիա, Եէնիք. Ստէնիա, Եմիրկ. Գանլ. Ռ. Հիսար, Պէպէք. և Սարըեէրի իսկելէսի հանդիպելով անկէց կամուրջ (Բացի ուրբաթէ):	20
4	Քէնիր. Մէզարպ. Պիւյիւքտ. Թարապ. Եէնիք. Եմիրկ. Պօյաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք, Արնաւ. Օրթաք. Պէշիկ:	21
5 15	Քէնիմահ. Պիւյիւքտ. Թարապ. Եէնիք. Եմիրկ. Ռ. Հիսար, Արնաւ. Պէյլ. Օրթաք. Պէշիկ.	23
6 15	Քէնիմահալլէն Պիւյիւքտ. Թարապիա, Պէյքօզ Եէնիքէօյ, Եմիրկ. Գանլըճա, Ռ. և Ա. Հիսար, Գանտիլլի Արնաւ. Չէնկ. Պէյլէր. Օրթաքէօյ, Գուզկ. Պէշիկթաշ, Իսկիւտար:	4
8	Ռ. և Ա. Գավաքէն Քէնիմահ. Մէզար. Պիւյիւք. Թարապիա, Պէյքօզ, Եէնիք. Եմիրկէն, Պօյաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք, Արնաւ. Գուրուչ. Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ:	19
10	Մէզարպուռնուէն Պիւյիւքտ. Թարապիա, Եէնիքէօյ, Եմիրկէն, Ռ. Հիսար, Արնաւ. Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ:	22

Արնաւուտ քէօյէն

Ժամ	Արնաւուտ քէօյէն	Թիւ
11 30	Արնաւուտքէօյէն, Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ:	1
12	Արնաւուտքէօյէն, Գուր. Օրթաք. Պէշիկ. Գապաթ:	22
12 30	Արնաւուտքէօյէն, Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ,	25
1	Արնվ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկ. Գապաթաշ:	1
1 30	Արնաւուտքէօյէն, Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ, Գապաթաշ:	22
2 5	Արնաւ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ:	25
4	Արնաւ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ. Գապաթաշ:	22
10 10	Արնաւուտքէօյէն ուղղակի կամուրջ:	1
10 50	Գուրուչէշմէէն » »	4

Ասիական եզերք

Ժամ	Ասիական եզերք	Թիւ
11 45	Պէյքօզ, Բաշաղ. Գանլըճա, Ա. Հիսար, Գանտիլլի, Վանիքէօյ, Չէնկէլքէօյ, Պէյլէրպէյի Գուզկ. Գաղ:	21
11 35	Վանիքէօյէն Չէնկէլ. Պէյլէր. Գուզկ:	4
1	Պիւյիւքտ. Պէյքօզ, Բաշաղ. Գանլըճա, Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլէր. Գուզկ.	19
3	Պիւյիւքտ. Թարապիա. Պէյքօզ, Բաշաղ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիքէօյ, Չէնկէլքէօյ, Պէյլէրպէյի Գուզկունճուկ:	34
3	Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. (Բացի ուրբաթէ):	1
9	Պիւյիւքտ. Պէյքօզ, Բաշաղ. Գանլըճա, Ա. Հիսար, Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլէրպէյ, Գուզկ. Իսկ. (Ուրբաթ օրերը Բ. փ. մաշ. և Գանտ.)	25

ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԵԼՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Եւրոպական եզերք

Ժամ	Եւրոպական եզերք	Թիւ
1 15	Պէշիկ. Օրթաք. Արնվ. Պէպէք Ռ. Հիսար, Եմիրկէն, Եէնիքէօյ, Թարապիա, Պիւյիւքտ. Մէզարպ.	20
1	Գապ. Իսկ. Պէշիկ. Գուզկ. Օրթ. Պէյլ. Չէնկ. Արնվ. Գանտ. Ա. և Ռ. Հիսար, Գանլ. Եմիրկէն, Եէնիք. Պէյքօզ, Թարապ. Պիւյիւք. Քէնիմահ:	4
3 15	Պէշիկ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Պօյաճ. Եմիրկ. Եէնիք. Թարապ. Պիւյիւքտ. Քէնիր:	23
5	Պէշիկ. Օրթաք. Արնվ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Եմիրկ. Եէնիք. Պէյքօզ, Թարապ. Պիւյիւքտէրէ, Մէզարպ. Ռ. և Ա. Գավաք:	19
6 35	Իսկ. Պէշիկ. Գուզկ. Օրթաք. Պէյլ. Չէնկ. Արնաւ. Գանտ. Ռ. Հիսար, Պօյաճ. Եէնիք. Թար. Պիւյիւք:	25
8 15	Պէշիկ. Օրթաք. Արնվ. Ռ. Հիսար, Եմիրկ. Եէնիք. Թարապ. Պիւյիւքտ. Մէզարպուռնու:	22
9 45	Արնաւ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Եմիրկ. Ստէն. Եէնիք. Թար. Պիւյիւքտ. Մէզարպ. Ռ. և Ա. Գավաք: (Ուրբաթ օրերը ժամ 10 ին):	33
10 15	Սարըեէրի-իսկ. Պէպէք Ռ. Հիսար, Գանլ. Եմիր, Ստէն. Եէնիք. Թարապ. Պիւյիւք Մէզար. (Բացի ուրբաթէ):	20
10 45	Պէշիկ, Օրթ. Արնվ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Պօյաճ. Եմիր. Եէնիք. Թարապ. Պիւյիւքտ. Մէզարպուռ. Քէնիր.	32
11 15	Պէպէք, Ռ. Հիսար, Պօյաճ. Եմիրկ. Եէնիքէօյ, Թարապիա, Պիւյիւքտ. Մէզարպ. Քէնիմահալլէ:	19

Արնաւուտ քէօյ

Ժամ	Արնաւուտ քէօյ	Թիւ
12 30	Ուղղակի Արնաւուտքէօյ:	1
1	» »	22
1 30	» »	25
9 35	Գապաթաշ, Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւ.	1
10 15	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուր.	4
11 5	Գապաթ. Պէշիկ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւ.	25
11 35	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւ.	4
12	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւուտ.	1

Ասիական եզերք

Ժամ	Ասիական եզերք	Թիւ
2 15	Ուղղակի Վանիքէօյ (Բացի ուրբաթէ):	1
2 15	Իսկ. Գուզ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշաղ. Պէյքօզ, Պիւյիւքտ. Քէնիմահ. (Ուրբաթ օրերը Բ. փ. մաշ.)	21
3 15	Գուզկ. Պէյլէրպ. Չէնկ. Վանիք. Արնաւ:	22
9 45	Գուզկ. Պէյլէրպ. Չէնկէլ. Վանիք. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշաղ. Պէյքօզ, Թարապ. Պիւյիւքտէրէ:	23
10 30	Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշ. Պէյքօզ, Պիւյիւքտէրէ.	34
11 15	Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշաղ. Պէյքօզ,	21
11 40	Գապաթ. Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Պէպէք:	22

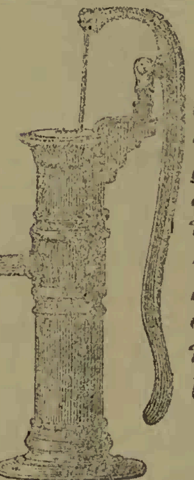

ՋՐՀԱՆ

Ամերիկայի ջրհաններ մեծ և փոքր, երկաթէ հաստատուն խողովակներով թէ ջրհորներու և թէ խորունկ հորերու համար աժան գներով կը ծախուի, Կ. Պօլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան:

ԿԱՐԻ ԳՈՐԾԻՔ

Փոքր «Ալանձէր» կոչուած ձեռքով դարձող ու անքակ կար կարող գործիքը ամեն սեւակ կար մեծ դիւրութեամբ կը կարէ ու գինն ալ աժան է, երաշխաւորութեամբ կը տըրուի, աւրուածները կը շտկուի ու կարըել չգիտցողին դաս կը տրուի: Կը ծախուի Կ. Պօլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան:

ՍՈՒԹԻՆԿ ՇԻՐՕՓ

Յայտնի է որ երախայք ծնանելէն մինչ երեք տարեկան հասակը գրեթէ շարունակ փորի ցաւ. փորհարութիւն, սաստիկ անհանգստութիւն, անքուն մնալ, ջղային գրգռութիւն և այլն կունենան, մանաւանդ ակռա հանելու միջոցին, և այս նեղութիւններն ալ աւելի կը սաստկանան ամառուան տաք եղանակին: Սութինկ Շիրօբը վերոյիշեալ դժուարութեանց ամենուն ալ առաջքը կառնէ ու կը բըժշկէ, որով երախան կը հանգչի ու կը զօրանայ յուրախութիւն մեծ իւր ծնողաց: Գործածողները շատ գոհ են: Ուզողը կրնայ փորձել. գինն աժան է. Նորածին երախայից կաթիլով կը տրուի, մէկ ամիսէն վեր եղողին օրը երեք անգամ գդալ. Կը ծախուի Կ. Պօլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան:

Այս լրագիրը շաբաթը երեք անգամ կը հրատարակուի, երկուշաբթի, չորեքշաբթի և ուրբաթ օրերը: Բաժանորդագրութեան տեղերն են Ղալաթիա Ճանաքճըլար ճառտէսի թիւ 198, Նօրօ խան Մասիսի խմբագրատունը:

Իսկ գաւառաց մէջ հետեւեալ հոգաբարձուաց անձնակները:

ԻԶՄԻՐ. Սահակեան աղա Տէտէեան.

ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Խաչօրով էֆ. Նշկրճեան.

ՊՐՈՒՍԱ. Սահակեան աղա Թանկէրեան.

ԹԷՔԻՐՏԱՂ. Յովակիմ աղա Ուզունօղլեան.

ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Խաչատուր [illegible]

ԿԱՐԻՆ. Կարապետ պատուելի Զաքարեան.

ՎԱՆ. Կարապետ աղա Նաթանեան.

ՄՈՒՇ. Մկրտիչ աղա Փօթիկեան.

ԽԱՍ. Մ. աղա Խաչիկեան.

ՅՈԶՂԱՏ Ֆէրհատ աղա Ա. Ֆէրհատեան.

ԵՐԶՆԿԱՅ. Թաթէոս աղա [illegible]

ՍԻՎՐԻՀԻՍԱՐ. Արժ. [illegible]

Ուրիշ քաղաքներէ [illegible] տեղերէն [illegible]

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ

Կ. Ս. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՅ
ԳԱԼԱԹԻԱ ՆՕՐՕ ԽԱՆ